

DOMOVINA

MĚSZECSNE NOVINE ZA SZLOVENSZKI NÁROD

II. LÉTO

BUDAPEST, 1921 MÁJUSA 15-TOGA

6. NUMERA.

Domovina.

Vetom razcsēszanom, razburkanom i protivnom szvĕti nam doszta na pamet pride, szkre steroga szmo v preminĕsem blájzsenom cajti brezi kezŕivanya i brezi mislĕnya tásli, ár szmo tak stímali, ka nász ne dosztája. V tom prvĕsem cajti szmo vecsekrát csŕili i cstĕli od domovinelŕbĕznoszti. „Eh, szmo szĭ mislzili, tŕ je szamo prĕdganye, tŕ szo lĕpe recsí. Naj gucsijo, prĕdgajo i pisejo, ki tákso dúznsoszt májo. Nász tŕ ne dotika“.

Zdaj, gda szmo domovino zgŕbili, zdaj zácsamo razmiti i obcsŕtiti, ka je domovina, tak kak betezsen cslovek li tĕ zná, ka je zdrávje, gda sze na betezsnoj poszteli mantrá. Zdaj sze nam zdí, da bi naso dobro mater, naso dobro nász hránĕsco dojko zgŕbili. Zdí sze nam, da bi vesznola tiszta nevidĕcsa nit, stera je nász k nasim prijátelom, k nasim szŕszedom, k nasoj hízi, k nasoj cĕrkvi i k nasoj zemlĕ zvézala. Zdí, sze nam, da bi zrák zszĕ drŕgi gráto, da bi sze tá velka obrí nász vŕpereztrĕta szíva néba tídi preobrnola. Csi nász razdoszt doszĕgne (oh kak narĕci pride zdaj tŕ) tak sze nam vídi, da bi tá tídi nácsisa grátala i rávnocs prav radŕvati sze nevĕmo.

Moji drági domivincársrje! Záto ne mislzite, ka szmo mí nájbloe neszrecsí! Tŕ nase zsaloszno obcsŕtĕnye je nas velki kincs, nasa velka drágocsa, ár nam szrĕ napuni z plemenitim mislĕnyem i nas poglĕd na globosino prebítka povrnĕ. Nase szrĕcĕ szo nĕ prázne! Mí mámo domovino, szamo sze nam tak vídi, ka je zgŕbljena. Ali ona zsvĕ, ona bíva v nasi szrĕcáj i známo ka zsvĕ v szrĕcáj doszta millionov lŕszta. Tŕ obcsŕtĕnye nam szveklŕcso dá, stera potĕ nase prĕszetsnoszti poszveti. Tŕ obcsŕtĕnye nam gori-drzĕcsco volo dá, stera nam nase cĕle vŕzmĕri. Tŕ obcsŕtĕnye nam mócs, krĕpkoszti i sztalnoszt vĕpei v nase szrĕcĕ.

Moji drági domivincársrje! Glĕdajte na tĕ nase krájnszke tak zváne brate. Z osztrimi ocsmái je glĕdajte i kebŕŕjte na nyŕve guce. Glĕdajte, kak sze obrácsajo eszi pa tá. Tákí szo, da bi nĕ prav pri pámeti bíli. Némajo níksi cilov, némajo níkse szveklŕcse, stera bi nyim nyŕve potĕ poszvetiti mogŕcso mĕla. Obrácsajo sze eszi pa tá: ednŕk v Laibach, drŕgŕcs v Zágráb, obrĕtrĕjim v Belgrád. Ednŕk nyim na pamet pride, ka je eden trĕtji tao nyŕvovaga lŕszta v Taljanszkom országi, tak sze nyim zdí, da bi nyim tídi dobro bílo tászlisiti. Drŕgŕcs nyim pa na pamet pride Habsburgszka caszarka familia, stero szo tak dŕgo lét prilízalŕ. Oh kaksá velka tezkŕcsa je tŕ! Nevejo csi szo Jugoszlávĭ, ali szo pa Szloveni. Na pamet nyim pridejo tídi velke recsí ruzsuske revolucie i cslovecsanztŕvo scsĕjo vŕpĕremeniti. Oni ti prvĕsi jáko verni i pobozsni katholicásnci zdaj vadlŕványe v blato klácsijo, pobozsno lŕszta prĕgányejo. Oni ti

prvĕsi tídi lŕdjĕ velke norlavĕ recsí glászijo, vsze-vkŕŕpzmĕsajo, nóve vorcane zsitka oznanŕŕejo, stere szamí ne razmĕjo.

Nevŕni neszrecsí lŕdjĕ! Tŕ je vsze záto, ár némajo domovine, stera bi nyim cĕle posztávila pred ocsí; prav nevĕjo ka szo oni i ka bóde zsnŕi.

Nevŕni neszrecsí lŕdjĕ! Némajo domovine i nigdár szo je nĕ mĕli i rávnocs nevĕjo, ka ja domovina. Ausztria je nyim nĕ bíla domovina, nyí je li caszarka oblászt zvézala k Ausztrii.

Zdaj sze vŕpokázo velki razlŕcsek med Ausztriov i med Vogrszkim országom. Pred bojnov v mirovnom cajti szmo doszta gŕcsali od toga, ali szamí szmo nĕ mislzili, ka zadobino cajt, gda sze tĕ velki razlŕcsek pred ocsí cĕloga szvĕta posztávĭ.

Ausztria je nĕ bíla domovina níksega lŕszta nĕ. Nĕ Csehi, nĕ Lengyelje, nĕ Szloveni, nĕ Taljánje szo nĕ najslĭ v nyĕ szvojo domovino. Némcí tídi nĕ. Vszĭ szo inan glĕdali i vŕ szo sze trĕli. Ausztria je vkŕŕpanosena, po mestriji vkŕppresziljena drzšáva ali nĕ domovina bíla, stero je szamo caszarka familia znála vkŕŕperprikĕliti.

Proti tomi je Vogrszki országo od Bogá na jedinszivo sztvŕjĕni, od nature na jedinszivo zrendĕlvani i na tŕ blagoszloveni. Vogrszki országo je rĕszĕn vszigdár domovina bíla v nyemi prebĭvajŕcsĕga lŕszta. Nĕ szamo Vŕgrov nego ovi národov tídi. Nĕ li natura nego historia je tídi ztoga országo domovino napravila. Vszáki pŕrgar toga országo, kaksikoli jezĭk je gŕcsco, kaksekoli vadlŕványe je vadlŕvo i z kaksĕgakoli krĭla sze narŕdo, je obcsŕto, ka je Vogrszko országo historia nyegova historia, ka szo toga országo velki lŕdjĕ nyegovi velki lŕdjĕ. Nasi Vendi, pa Tŕtci, Ruthĕnje, Szrbi, Horvátje i escĕ Rumánje tídi szo v nyuvi hízsáj kĕpe Kossutha, Rákŕczyva, Bethlena, Hunyadyva, Szĕchenyiva rávno tak goripovisznoi, kak právi Vŕgri. Vsze tŕ lŕszta je z jezero nevidĕcsimi nídami vkŕŕpvĕzáno bílo z tŕv zemlŕov stera sze Vogrszki országo zovĕ.

Zdaj sze vŕpokázalo, ka szo Vŕgri isztino mĕli, gda szo nĕ hĕjnĭali sze bojati, ka razcsēszanosz Ausztrie i zlŕcsasznoszt v nyĕ bodŕcsĕga lŕszta z szĕbom potĕgne pogŕbĕlnosz Vogrszkoga országo.

Tŕ szo zgŕdilo. Ali nĕ nam trĕbĕ vcagati. Zsitĕk, natura i historia má szvoje pravice. Nega na szvĕti tákse mocsne rokĕ, stera bi nature pravico ospotati, zsitka idĕnye sztaviti, sztare návade vŕztrĕbiti, vŕszta zsilĕ preszĕkati, jezero lét sztare historiczne vezale raztrgati mogŕcso mĕla.

Vsze nam kázse, ka tŕ krajvtrgnyeno lŕszta od dnĕva do dnĕva z véksim zselĕnym zácsa obcsŕtiti, ka je ono právo domovino mĕlo.

Imé nasega národa.

Stero je právo imé nasega národa? Szlovén, ali pa Vend?

Ně sze nam trbě csüdivati, csi dvoje imé mámo. Navěkse je pri skazsem národü tak. Vogrin sze zdaj „magyar“ zovë, ali nigda sze je „ugor“ zvó, tó imé je oszتانolo v nasem jeziki kak „Vogrin“, v némskom kak „Ungar“, v francuskom kak „Hongrois“.

Němec je zdaj „deutsch“ ali v indasnyom szvétü je doszta drügi iménov méo, „alleman“, „german“, „svab“, „sachs“ itn., stera iména szo sze v drügi jezikai goriobdrzsale.

Tó je tüdi gvüsnio, ka szo rázlocne i poszbe ne szteble ednoga isztoga národa od zacsetka mó rázlocne i poszbe iména méle i eden iszti jezik sze tüdi od zacsetka mó na rázlocne i poszbe véke razvijó.

„Ugori“, „Magyari“, „Kúni“ itn. szo rázlocne szteble bilé ednoga národa, edno imé i eden orszóg szo li té gorizéli gda szo sze v eden národ v küpvéljali i gda szo v küpzaraszli.

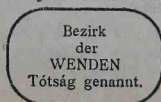
Velki szlávszki národ je od zacsetka mó doszta rázlocni szteblev méo. Gvüsnio je, ka sze tá nájsztarësa szlávszka sztebla „vend“ zvalá, ár tó imé zse sztári grecki pizmnoznanéi vise pred dvë jezero lét szpominajo v nyüvi na náz osztáni pizmnoj. Tacitus, velki rimlãnzski pizmnoznané je tüdi pizszo od Vendov po pódrügoj sztotini za Krisztusom.

Tüdi je gvüsnio, ka je nas národ tó imé od zacsetka mó goriobdrzso. Pred dvë-tri sztó lét napizsane diacske i némске knige nãsz za „Vende“ imennüvajo. Tó imé sze tüdi gorinãjde v sztári francuski récsnikaj i lexikonaj.

Eti notripokãzsemo edno mappo nase krajine, stera je v 1805-om létü bila vódana. Zednoga velkoga od Korabinszkyva v némskom jeziki szprãvlenoga atlasza je zóvëta, steri ete titulus má: Atlas Regni Hungariae portalis oder neue und vollständige Darstellung des Königreichs Ungarn auf 60 Tafeln. (Nóvo i popolno obrãzene Vogrszkgoga országa na 60 táblaj.)

Vszákã tábla eden vogrszki vármegyövo obrãza i znamenito délo je ka je té hëresen Korabinszky naso krajino vrédno drzso za edno poszbeho táblo.

Na právom szpódnem küklë sze vidí imé té krajine:



Té knige nam esce vecs tüdi kãzsejo. Na ednoj drügoj tábli ad vogrszki i vendszki iménov (Ungarische und Wendische Namen) pisejo. Na szlédnyoj tábli szo pa vszi národje Vogrszkgoga országa vetom rédi vópokãzani:

Deutschen
Ungarn
Schlowacken, Wenden
Russen und Illyrer
Wallachen, Pohlen.

Vnozëna drügi knj jezste, stere tüdi vszigidãr od Vendov pisejo. Nevédócs mi je vrokë prisla „Magyaren Spiegel“ (Vogrszko gledalo) titulus majócsa, v 1844-om létü v némskom jeziki napizsana kniga, stera v Vogrszskom országi prebivãjocse lüsztvó, nyüv vérsztvinszki szitek, nyüve návade itn szpize doj.

Tã kniga vecs kak desztãkrat pise od „Vendov“, imé „Szlovín“ v nyë nigdãr naprë ne pride. Za pëlde volo goriprineszëm, ka tak právi, ka Vendi vecs kak dvë jezero lét prebivajo v Szrédnyoj Evropi i ka szo szvoje vendszko imé, bár ji malo jezste, do denënyega dnëva goriobdrzsalí (und haben ungeachtet ihrer geringen Verbreitung sich und ihren Nahmen als Wenden bis auf den heutigen Tag erhalten).

Po tãksem je gvüsnio, ka je nase imé v indasnyom cajti vszigidãr li „Vend“ biló. Gvüsnio je nadale, ka sze je lüsztvio szãmo szebë ztëm

iménom imenüvalo. Vëszo patë vnógi módrü i prizsmoznãnci tó imé në z szvoji prsztov vópcëcali i csi bi je z szvoji prsztov vópcëcali, té bi në vszi edno imé pocëcali vó. Gvüsnio je tüdi, ka szo nam tó imé në Vógrü dáli, kak tó Krajnci vszigidãr z nyüvov dobro poznanonov jálmsztjov potrdjavajo. Na Korabinszkyva mappi sze vidí, ka szo Vógrü naso krajino z iménom „Tótság“ szpominãli, kak go v Vas- i Zalavãrmegyövi prebivãjocse vogrszko lüsztvó esce zdaj itak gdãtë zovë.

Jasz za gvüsnio drzsim, ka szmo mi nase imé „Szlovín“ v szedemnájzsetoj i oszemannãjzsetoj sztotini dóbil. Tëda szo zacsnoli nasi vózavceni lüdjë v nasem jeziki pizsati. I kak sze tó vszigidãr zgodí, gda cslovek v ednom jeziki scsë pizsati, steri nëma litterature, iszkalí szo knige, stere szo v glihnom ál pa vszpodobnom jeziki szprãvle ne. Tak szo oni prisli k nasim na Stajerszkom i na Krãjnszkom prebivãjócësim szószedem i najslí szo Trubara i Dalmatina biblio. Vidli szo ka je té jezik në nas jezik, ali tó szo tüdi vidli, ka z nasim jezikom v rodbini sztojü. Zãto szo ga za vorcan zëli. Ali naj szvoji jezik od toga



krájnšzkoga szlovénskoga odločsijo. szvojemi jeziki szo právi, sztári ali izstínszki szlovénszki jezik imé dáli.

Szkoncásjamo. Nase vendusko imé na dvě jezero lét sztárom fundamentumi sztojí. Notri je szpíszano v historio i v vnóge knige, záto tó imé batrivno i segavo lahko núcamo. Mí szmo Vendí i csi imé Szlovén túdi csésémo núcati, té pravmo ka szmo Vogrszkiszlovenje.

SZLOBÓDJEMÁNYE OD EDNIGA SZTÁROGA KOSZTÁNYA.¹

Z bógom sztári kosztány, nájsztarése drévo nase szalosztné lépe krajine! Z mojmí dúsevnímí oscámí glédám zdaj na tvojo prevecs súrko szteblo. Oh kelkokrát szam sztó pod tebom i kelkokrát szam szí zmíslávo na tvojem dúgom zsitki! Ka szí ti vzse né vido i kakse velke víhere szí ti né presztó?

V tíszto zemló szí ti szvoje korenyé púszto, gde szo nasi oscáci od prvím sztanolí,³ gda szo v naso krajino príslí. Má bidtí, ka szí zse na szvétí bio, gda je Szvétí Stévan, nas prví krao mér, réd i mírovcsino szpravo na etoj zemlé, gde sze je lúsztvó doszta sztó lét, kak néma máhra, márgyaló. Má bidtí, ka szí vido szkítá-jócsega Béla krála, kí je prék po nasoj krajini probegno v vonésnye országe, gda je dívjé mongolov csréda naso domovino vdérjala, má bidtí, ka szí ga vido túdi po nístermom létí nazáj prídcósega, országi i lúsztví pomócs prínészcega. Vido szí naso cvetécso domovino pod Velkím Lajosom, kí je po nasoj krajini pélo vojszko proti Taljánom. Vido szí ország i lúsztvó v dobrom sorsí pod Mátýás králom, kí sze v nasoj krajini rad múdijo. I vido szí proti nasoj domovini idócsé tórszke serege, alí vido szí túdi kak sze tórszka mócs po monostérszkom bitjí v lomíla i vido szí nyúve bezséce csréde. Vido szí Velkoga Napoleona gránátose, kí je Europo po szvojoj vóli odprvím na nóve országe gorízaráló. Odíse je on túdi v zemló i zsnýmí od nyega goriposztavélene ríszálzke králesztve. Vido szí v stírí-desztétószmom létí z Kossutha iménom za szloboscíno lúsztva gorízídnyene zásztave. Má bidtí, ka je v tvojoj széncí pocsvio Hurban, gda je v naso krajino príso nase lúsztvó proti Vógrom hujszkatí i mogo szí vídítí nyega z szramotov od nász pobegnótí. Vido szí nase lúsztvó z fokosamí, z szekéramí i z koszámí ídtí proti caszarkoj vojszki i csújo szí nyúvo vesztélo hrabuko, gda szo pri Fürstenfeldí caszarke zselézne vítéze razbészíli.

Sztári kosztány, doszta lúsztva szí z szvojoj széncov otávo, doszta lúsztva szí z szvojmí szlákím szadom hráno. Velke vdérjájcse víhere szí presztó, mongolszka dív-jenoszt tí né skódíla, tórszko pogansztvo te je sónalo, alí krájnšzka bláznoszt te je podrla.

¹ V Sztányovcí (Kerkaszabadhegy) je pri postjí bio eden sztári, krépkí, doszta sztó lét sztar kosztány. Tak szam csújo, ka je „gradbení usad“ té kosztány vószéctsí dó.

² Lúsztvo prípovedáva, ka szo nasi oscáci, gda szo v naso krajino príslí, odprvím v Sztányovcí sztanolí; tó je bio te velkí sztan; te máli sztan szo pa pri Kústanovcí (Kis-Sztányovcí = Gesztenyés) drszáli.

Z pogúbelnoszjtívo drúgoga szí nígdár ne szprávis blájzsenstívo.

Blájzsenstívo je lezse zápravítí, kak szpravítí.

Prázén píszker pócsi, gda ga k ognjí denés.

Fudas pa zsvegla.

V ednoj szírmacskoj krajini je zsvívo eden cslovek, kí je fude méo i lepó je znó zsnýmí igratí. Od ostaríje do ostaríje je hodo i igró je veszelómí lúsztví v dobrom i lagvom cajtí. Dóbo je gdaté eden székszer. Gda je dober cajt bio, vecs, gda szo pa szúknesne léta príslé, ményé. Z té vkúppóbrání székszerov i krajcarov je zsvívo, né v obílnosztí, ár szo bogme székszerje naréci cúríli v nyav krscsák.

Tomí fudasí sze je dosztakrát szenyalo od edne csúdevréde zsvegla, stera prevecs lépi glász má.

Dosztakrát szí je míszlo: „Oh da bi jazs tó lépo zsvegló mogo zadobítí, kak lépi zsiték bi méo. Né szék-szerje pa krajcarje bi mí kápali v krscsák, nego korunásí pa rajnški“.

Dosztakrát sze je molo Bógi naj me tó edno volo szpuni.

Bóg je dober i szpuno me je volo. Na ednom zvrínom dnéví, gda je grumlenca fészst trészkala, je na pótlúcsó tó csúdevréde zsvegló. Fudas go z velkov radoszjtívo popádne, plése pa szkácse od velke radoszti.

„Sztáre fude, né vsze trbé vecs“, z tém v blato lúcsi szvoje verne dobropoznane sztáre fude, naj je odneszé Talján, Némece alí pa stoj drúgi.

V ostaríjo ide i príprávla sze, ka de on zdaj z zsveglóv igró. Sztsízákávo go, vtegyúje go, kak sze tó pri fudáj návcsó. Alí zopsztom! Zsvegla níti ne nyekne.

„Ja ja, tó je táksa cácvana prílika, lepó szí morem zsnývó djátí“ i zácsa go z rokámí slátatí, lepó obímátí. I moli sze nyé: „Drága moja zsveglíca, lepó te prosím, dáj mí glász, dáj mí veszélo muzsiko. Szírmacsek szam i z tébe csém szvétí“. Alí zsvegla lí túha osztáne.

Csemeren gráta, na tla go pócsi, z nogámí go klácsí i z zsmetním kaménom go kuscé.

Zsvegla szí ne dá tó dúgo dopadnotí i etak szkrscí:

„Tí némár, ka csínis. Vě je pa na méní tak leško spílatí, kak je leško lazsatí. Zprsztamí ravnaj moje lúknyíce pa moje klapence i podpíní z lampamí tvojo dúso v mé. Nájlépo muzsiko bos csújo.“

„Jaj jaj. Alí jazs nevém tvoje lúknyíce pa tvoje klapence po rédí ravnatí i némrem v té mojo dúso podpínótí, ár me prszí bolíjo i keh mam.“

„Oh tí nezrescen blázen cslovek. Keh más, prszí te bolíjo nevés lúknyíce pa klapence ravnatí i dónok zselés, naj tí zsvegla lépo muzsiko rédí. Idi za tvojmí sztárimí fudamí i glédáj naj je nazáj dobis. Méní pa mér dáj; vế zse príde cslovek z zdravímí, mócsnímí prszamí, kí szvojo dúso v mé podpíne i moje lúknyíce pa klapence zná ravnatí.“

Na tíszto drévo sze lúcsa kaménye, stero dober szád ugája.

Ně z zselényem, nego z sztopámí prídes k cíli.

S túdó, mí az eró? Akarat, mely előbb-utóbb gyózelmet arat.

Ogen ugászne, alí mrzel ne gráta nígdár.

Príjátela ne szprávis poszojszílí.

Stera kokós doszta kráklíva, malo neszé.

Kaksí je poklon, táksí je plátíbob.

Vendszka (Vogrszkaszlovenszka) bibliográfia.

V Budapesti zsvé eden profesor na univerzitatiš (egyetemi), ki je nas szlovenszki jezik grüntano brodo i ki je vsze na nasem szlovenszkom jeziki, gdekoli stampane i vödáne knige vküppóbro. Té profesor sze zové Melich János. Po nyegvími piszmami szmo mi eti tüdi vküpposztavili titulusse nasi vogrszkiszlovenszki knig. Naj vidijo nasi neprijátelje, ka mi tüdi mámo szvojo poszebno litteraturo.

Známo ka nisterne vogrszkeszlovenszke knige, z nase bibliografie faljo, ár nam biló mögöcse vsze knige gorinájdí. Proszimo záto vszákogo csitela nase Domovine, csi zná od káksi drügi vogrszkiszlovenszki knig, naj nam nyúv pontos titulus, stampara imé i stampanya leto notriposle, ka bi mi v nasoj Domovini vszákomi csiteli mogli pokázati vszákogo vogrszkeszlovenszko knigo. Napré nyim velika hvála za nyúv trüd.

Vogrszkeszlovenszke knige.

1. *Györszki katekizmus*, stampani v Halli 1715. Z vogrszkoga na szlovenszko preobrnó Temlin Ferenc. Tó je nájsztarésa kniga na nasem vogrszkiszlovenszkom jeziki.

2. *Abecedarium Szlovenszko, za drobno Déczó vön szpüscseno*. Vleti 1725. Tá knizsica je piszana za deco luteránszki szlovenszkih sól. Zvön litere nájdemo v nyoj escse nájhásznive motlive, kakti Ocsa nas, Jesz vörjem i drüge molítvi.

3. *Réd Zvelicsánsztva . . . z nisterimi molítvani i peszmami* v Halli 1747. Od piszca té knige pise nam Bakos Mihál v *Nouvom Graduali*, ka je on „Vanečasj Mihál skolnik Nemske Gmajne v Nemes-Csoói i on je nisterne szlovenszke peszmi vö dao stampati v Halli 1747“.

4. *Vöre krsztsánszke krátke návuk* csiszte rejcsi bozse vözebráni i na nyou. Vszejm verim v vszákomo szküsaványi na podpéranye, vu nevouli na pomáganye, vu szmrti na troust, ino potomtoga na vekivecsno zvelicsanye, Pouleg nisteri szem szpodobni Molitve ino Pej-szen Nazáj gori pocimprani. V Halli 1754. Tó knigo je Küzmics Stevan surdszki farar z nemszkoga na vogrszkiszlovenszki jezik preobrnó.

5. *Nouvi Zákon ali Testamentom Goszpodna Nasega Jezusa Krisztusa* zdaj oprvics z Grcskoga na sztári szlovenszki jezik obrnyeni po Stevan Küzmicsi Surdánszkom. V Halli Saxonszkoj 1771. Küzmicsova tá velika kniga sze etak razdeli: 1. Predgovor. 2. Nouvi Zákon. 3. Nisterne z Sztároga Zákona vö vzéte Episztole. 4. Molítvi na vszákó Nedelo i Szvétek. Küzmics Stevan sze v Sztrukovci naródo leta 1723. Vcsio sze v Szegedi, Soproni, Györi pa v Pozsoni; léta 1751. pósztao je v Nemes-Csoói vucsitel (rector), gde je 30 rajnski dóbo od dovice Pilgranda za vödávanye vogrszkiszlovenszki knig. Leta 1755. szo ga djáli za luteránszko farara v Surdi (v Somogyvármegyövi), gde je do szvoje szmrti — leta 1779. — osztao. Küzmics je eden jáko vözvacseni cslovek bio, doszta jezikov je gueso i za szvoj vogrszkiszlovenszki národ jáko doszta delo.

6. *Kniga molítvena* v sterjog je nahájajo rázlocna ponizne molítvi, z dvójim pridavekom na haszek szlovenszko národa sz pobozsnim sztroskom níkih plemenitih dobrocsinitelov na szvetloszt dána, Stampana v Soproni pri „Siess Jósef János“ vu leti 1783. Katoli-

csánszka molítvena kniga, stero szo szlédkar vecskrát z nóva stampali.

7. *Szlovenszki Abecedár* za deczo, vu Pozsoni 1786. Na novo stampan 1793.

8. *Nouvi Grádúvál*, vu sterom sze vö zebráne, pobougsane i zdaj v ete nouvi réd posztávle dühovne peszmi nahájajo, szamomi Bougi na díko vö dání. Stampani v Soproni po Siesz Jousefi, Vleti 1789. Té Gradúál je Bakos Mihál luteránszki farar v Tótkeresztúri, szlédkar v Surdi napiszo.

9. *Mrtvecsne peszmi*, stero szo sztarih piszm vküp pobrane, pobougsane ino na haszek szlovenszko národa zdaj oprvics na szvetloszt dane po L. S. P. S. Stampane v Szomboteli, pri Sziesz Antoni vu leti 1796. Nevémo, sto je té peszmi vküppóbro, nisterni miszljíjo, ka je tó delo Szijártó Jánosa, steri je v Domonkosovici skolnik bio.

10. *Szvéti Evángyeliomí Pouleg kalendáriuma, Réda Rimszko* na Vsze Nedele i Szvétesnye Dni z Obszcszkoga szvéto

Piszma po zapouvidi Nyih Goszposztva i Náj Visse Postúvanoga Goszpodina Szily Jánossa z Gornyega Szopora, Prvoga Szombotelszko Püspeka, na Sztári Szlovenszki Jezik, Po Postúvanom Goszpoudi Küzmics Miklósi, Szvéto

Benedeka Fare Dühovniki, ino Okrogline Szlovenszke Vice-Öspörössa. Obrnyeni, i sztroskom Nyih Goszposztva Previszko

Koga i Náj Visse Postúvanoga Goszpodina Herzán Ferencza z Harrassa grofa, Sz. R. Cz. Pöpa Kardinálissa, Dürgoga (= drügoga) Szombotelszko Püspeka znouvic vö zostampani. V Szombothelyi, Po Siess Antoni vu Leti 1804. Prvo stampanye té Szvéti Evángyeliomjev je biló vleti 1780. Drügo stampanye i vödánye je gornye, stero szmo z cëla doli napiszali. Vleti 1821 szo tretji krát, vleti 1841. strti krát vödáni.

11. *Krátka Summa velikoga Katekizmusa* z szpitávanyem i odgovárjanyem mladostni na návuk vu czaszarszki i králeszki dr'sányaj. Sze najde v Radgoni, pri Weitzinger Aloysi. (Okóli leta 1810.) Té katekizmus je Drúzstvo szvéto

Stevana v Budapesti, vleti 1892. znóva vödála.

12. *Sztároga i nouwoga Testamentoma szvéte historie krátka summa*, na sztári szlovenszki Jezik obrnyena po Postúvanom Goszpoudi Küzmics Miklósi, Szvéto

Benedeka Fare Dühovniki ino Okrogline Szlovenszke Vice-Öspörössa. Z dopüscsenyom Králeszke Viszoke soule Stamparie. Sze najde v Radgoni, pri Weitzinger Aloysi. (Okóli leta 1813.)

(Nadalávanye pride.)

Britko je trplénye, ali szladki nyega szád.

Na nagnyeno szléno sze ne naszldányaj.

Kí ne kósta britkoga, ne pozna on szladkoga.

Ne primle sze ergya zláta.

Ki navelti sztópa, navelti szpádne.

Zaman sze kóple urana, neđe zsnýé galóbb.

Uecs je uréden dober szószed, kak hüdi rod.

Korát na zldém sztóci je tüdi korát.

Szemelvények az angol alsóházban a magyar békeszerződésről elhangzott beszédekből.

A hivatalos gyorsírói följegyzések 69 oldalra terjednek. Ezekből közöljük az alábbi szemelvényeket.

Kenworthy alezredes beszédéből:

Ha e békeszerződés szerzői annyira meg vannak elégedve az új határmegállapításokkal, nem tudom megérteni, mi tartja őket vissza attól, hogy a határok végső megállapítása végezt népszavazásokat ne rendeljenek el. Ha helyes volt Schleswig-Holsteinban és Felső-Sziléziában a népet megkérdezni, miért ne történjék hasonló módon a magyar határok megállapítása. A tisztelt házat figyelmeztetni akarom, hogy ez a békeszerződés Magyarország határán egy féltucat Elzasz-Lotharingiát terem.

A Pozsony és Érsekújvár között fekvő területre külön is felhívom a ház figyelmét. Ezen a területen túlnyomólag magyarok laknak, mégis a cseh-tót államhoz csatoltatott. Remélem, hogy Pozsony történeti környezete magyar néppel és régi magyarországi kapcsolataival nem fog idegen uralom alatt hagyatni. Ha ez nem történik meg, akkor abból a jövőben csak háborús bonyodalmak származhatnak.

Egy másik nagyon veszedelmes irredenta vidék Kassa és környéke 300,000—400,000 magyar néppel. Azon a véleményen vagyok, hogy a cseh-tót határ nagyon igaztalanul lett megszabva és azt állítom, hogy a végleges határokat népszavazással kellett volna megállapítani. Ami a ruthén területet illeti, még nem tudjuk, mi lesz a sorsa. Teljes igazságtalan dolog volna ezt a népet kiszolgáltatni anélkül, hogy kivánságát meghallgatnók. Miként a kormány képviselője is bevallotta, a székelyek kérdése súlyos kérdés. Két alternatíva lett volna lehetséges: vagy Kolozsváron keresztül egy magyar korridor alkotni, vagy pedig korridor nélkül is a székelyeket Magyarországhoz csatolni. Minden megoldás gazdasági bajokkal járt volna, de azt gondolom, hogy a székelyeknek mindenképen autonómiát kellett volna biztosítani. Ezzel a szerencsétlen néppel a románok nagyon kegyetlenül bántak. A kolozsvári egyetemet feloszlatták, tanárait és tanulóit elkergették.

Szatmár megyét is Románia kapta, holott ez a vidék legnagyobb részét magyar lakossággal bír.

De nem akarok tovább is ezekkel az irredenta területekkel foglalkozni, de hangsúlyoznom kell, hogy mindegyik esetben a népet meg kellett volna kérdezni. Ha nem lesz népszavazás, akkor a magyar nép állandóan elégedetlen lesz és sok ezer ember — egy kimutatásban három milliót olvastam — sóhajtozni fog a velük történt igazságtalanságot érezve, hogy mint közönséges barmok megkérdézés nélkül idegen kézre adták át.

Egy tekintet a térképre meggyőző arról, hogy az új határok a régebbi Magyarország egész gazdasági életét felborították. Mig a nagy alföld több gabonát termel, mint amennyire szüksége van, addig a tótságnak fában van feleslege és gabonára van szüksége. A gyárak és az ipari középpontok el vannak vágva nyers anyagaiktól, melyeket feldolgoznak és el vannak vágva régi, történeti és természetes piacaiktól. Ezeket az új határokon elősködnek a vámok, tilalmak, árszabályok patkány-seregei, melyek a kereskedelmi forgalmat teljesen lehetetlenné teszik. A gazdasági szabadság megszűnt. Az

egyres részek egymás megrontására törekcsenek és nemcsak a saját népeik kereskedelmét teszik tönkre, hanem a mi kereskedelmünket is. Azelőtt igen élénk forgalmunk volt a Dunán és a mi érdekeink szcsenvednek, ha ezek az új határok ezt a kereskedelmi forgalmat gátolják. Az a benyomásom, hogy e szerződés szerzői csak a politikára voltak tekintettel és nem egyszersmind a gazdasági életre.

Asquith volt miniszterelnök beszédéből:

Azzal a kérdéssel akarok foglalkozni, minő úton és módon vannak biztosítva a kisebbségek jogai. A kisebbségekre vonatkozó határozatokat nagyobb eréllyel kell kikényszeríteni, ha olyan országról van szó, aminő Erdély, ahol magyar és német népek széles rétegei oláh uralomnak vannak alávetve. Nagyon fontos dolog, hogy a kisebbségek polgári és politikai jogai ne maradjanak holt betűk, hanem hogy érvényességük valamilyen apparatussal biztosíthatók.

Sir H. Hoare alezredes beszédéből:

Az angolok és a magyarok a multban jó barátok voltak. Az angolok felismerték és elismerték a magyarok erejét és erős akarátát. Azonban ne felejtünk el két tényt, először azt, hogy a magyarok sok századon át kis népek felett zsarnokoskodtak (de ez a zsarnokoskodás, ha megvolt, sokszorta enyhébb volt, mint az, melyet most az új hatalmasok gyakorolnak. A szerkesztő) és másodsor, hogy a magyarok voltak azok, akik a világháború szikráját kipattantották. Ez a két tény gyakorolt közvetlen hatást a békeszerződésre. Középeurópa szerencsétlenségére kis népek keveréke, amelyek nagy területeken szétszórva élnek, sokszor messze az anyaföldtől; épp azért a fajok és nemzetiségek e zűrzavarában nem volt lehetséges oly határt kijelölni, amely a néprajzi határoknak megfelelő volna. Főleg tehát arra kell törekedni, hogy a kisebbségek védelmére szóló szerződési pontokat lelkiismeretesen kell végrehajtani. Feljogosítva érzem magamat ennek hangsúlyozására, mert én voltam az, aki két év előtt itt e háiban a világ figyelmét felhívtam azokra a kegyetlenségekre, amelyeket a románok a magyar népen elkövettek. Meg vagyok győződve, hogy a szövetségeseknek állandóan éles szemmel kell figyelniök a vegyes nyelvű vidékeken történő dolgokat. Ezeket a vidékeken nemzetiségi viszálykodások mindig igen élések voltak és mi valamennyien őszintén sajnálók, ha olyan érzakoskodások, amilyeneket a románok elkövettek, továbbra is napirenden volnának.

Elliot kapitány beszédéből:

Semmin sem csodálkozom jobban, mint ennek a háznak a hangulatán. Mi egy súlyos igazságtalanságot akarunk elkövetni és hideg vérrrel át akarjuk venni a felelősséget azokért a határozatokért, melyeket a párisi konferencián a háborús szcsenvedélyek izgalomában kimonodtak. Nincs jogunk büszkélkednünk és hálát adnunk az égnek, hogy nem vagyunk olyanok, mint ezek a magyarok, akik idegen népeket leigáztak. Azon tények mellett, melyek e szerződésben foglaltatnak, nem mehetünk el egy kézlegyítéssel. A földrajz és az igazságosság tényeinek halmazzai szólnak ezen szerződés ellen. A háborús szcsenvedelmek közepette bizonyos szakértőki parlamenti határozatokkal akartak hegyeket elmozdítani és folyók folyását megváltoztatni. Azonban ez hiába

való munka, ilyent csinálni nem lehet. Szem előtt kell tartanunk, hogy azok az okok, amelyek bizonyos vidékeknél új uralom alá való helyezése ellen szólnak, az idők folyamán nem enyésznek el, hanem évről évre erősödni fognak. Keskeny sávokat odaragaszthatunk más országokhoz és ezeken a sávokon uralkodni kell olyanoknak, aki ott soha sem uralkodott. Félelemmel és borzalommal tölt el a gondolat, hogy jöhet nap, amikor a mi sorsunk felett is úgy dönt egy ítélőszék, ahogyan most mi döntünk Magyarországot felett.

Most is úgy igaz, mint mindig igaz volt, hogy csak igazságos úton lehet végérvényes határozatokat hozni. Ez a szerződés újabb koporsóság azon örült politika számára, amely az utóbbi évek alatt oly sok szenvedést hozott Európa számára. Mért beszélünk a szerbek, a románok és más magyarországi népek önelhatározási jogáról? Ezek a népek valamikor Magyarországra jöttek, mert a török zivatart elől menekültek, amely minden államtól széttört és minden népet leigázott. A szerbek 1389-ben jöttek Magyarországra, amikor a szerb uralom a rigómezei ütközetben megsemmisült; könyörögve jöttek, mondván: „fogadjatok be, mert különben végünk van”. Befogadták őket, szabadságjogokat adtak nekik és szabadon élhettek a magyarok országában, kik sok vért ontattak az ország védelmére. És most mi azt mondjuk: minthogy szabadon élhettek ebben az országban, most joguk van új határokat felállítani, joguk van jövevényük országát magukhoz ragadni. Lehetéges-e ennél nagyobb igazságtalanság? És van-e valami, ami inkább veszélyeztetni Európa jövőjét, mint az, ha mi ilyen súlyos igazságtalanságot szentesítünk.

Mit érünk el azzal, ha a folyót elválasztjuk azoktól a mellékfolyóktól, amelyek beleömlenek? Mit érünk el azzal, ha egy népket azt mondjuk, menj át a hegyeken a tulsó oldalra, ott lesz a te fővárosod, amikor emberemlékezett óta természetes úton lefelé haladva érte el a fővárosát? A folyókat nem lehet arra kényszeríteni, hogy fölfelé folyjanak, mert ez a te természetes út, amelyet a víz a természet törvényei szerint követ és ezen a versailles-i konferencia akármennyi határozata nem változthat. A folyók makacsul szokott medrükben tagnak folyni és a hegyek makacsul ott fognak állni, ahol mindig állottak és ott fognak állani, amikor a versailles-i konferencia és a világháború rég el lesz felejtve. Miért kell mégis ezeket a szörnyűséges igazságtalanságokat ellenmondás nélkül elfogadni?

Aki az igazságosság és a földrajz tényeinek elleneségül, csak zavarokat arathat és meg is érdemli, hogy zavarokat arasson. Ezen szerződéssel a természet világos tényeit magunk ellen állítottuk és ók rajtunk bosszút fognak állani a parlament minden bármilyen határozata ellenére.

A magyar nép vitéz nép, ősidőktől fogva hozzászokott ahhoz, hogy uralkodjék és kormányozzon. A kereszténységnek egyik legnagyobb érdeme, hogy ebből a pusztai népből a civilizáció hatalmas védőbástyáját fejlesztette ki a törökök és tatárok ellen, akik Ázsiából előtörték a civilizációt és a keresztény világ megsemmisítésére.

A magyarok a háborúban megedződték és az úgynevezett leigázott népek évszázadok óta bennük látták a maguk szervezőit és vezetőit és velük harcoltak a barbárok ellen: egészen hiábavaló dolog feltenni, hogy ezek meg tudjanak állani a magyarokkal szemben, ha majd a magyarság megint erőhöz jut, amint az néhány év múlva biztosan bekövetkezik.

Amint én látom, a trianoni békeszerződés bennünket

arra kötelez, hogy az utódállamoknak a birtokokat garantáljuk. Ha azonban egy napon a csehek azzal jönnek hozzánk: „Küldjete nekünk angol ezredet, hogy a tótokat és a ruténeket birtokunkban tarthassuk”, akkor fogjuk csak felismerni annak a politikának iszonyú tévedéseit, melyhez lekötöttük magunkat.

A természet gazdasági tényeit, melyeket ezeréves birtoklás megszentelt, nem lehet megsemmisíteni, ha tehát a határkiigazítóbizottság munkához lát, amint azt Millerand az ő kísérőlevelében kitűzte, akkor remélem, nem fog szűkebbül, felületes revíziót és kisszerű kiigazításokat végezni, amint azt a lordelnök mai beszédében jelezte, hanem a határoknak széleskörű és új megállapítást fogja elrendelni.

A magyarok magukhoz fognak térni és országukat újra helyreállítják oly egységesre és osztatlanra, amelyre maga a természet teremtette, amelyet ennek a háznak semmiféle határozata sem tud megváltoztatni.

A. Herbert beszédéből:

Visszautasítja azt a felfogást, hogy a magyar népet büntetni kell azért, mert állítólag zsarnoki hatalmat gyakorolt és hatalmi politikát folytatott. Majd figyelmeztet arra, hogy a magyar nép a háborúban a legnehezebben viselkedett. Azután ezt mondja:

Az alállamtitkár arra figyelmeztetett bennünket, hogy szavainkat gondosan válogassuk meg. Én azonban azt hiszem, a magyar nép nem fog sokat törődni azzal, miket mondunk mi ma itt. A magyar nép azzal fog törődni, hogy országának kétharmad részét elveszték tőle, hogy a megmaradt részt kirabolták, iskoláit megsemmisítették, papjait elverték.

Még egyre figyelmeztetek. Tudjuk azt, hogy hadifoglyaikkal mily csúfult bántak azt országokban, azt azonban sohasem hallottuk, hogy Magyarország ellen is panaszokdakt volna. Sőt tudom, hogy amikor egy bizottság felkereste a különböző államokban levő foglyaikat, amikor Budapestre érkezett, hadifoglyaik éppen a lóversenyről érkeztek haza. Nem lehetett tehát rossz bánásmódban részünk.

En úgy érzem, hogy mi most válaszüton állunk. A háború a kontinentális gyűlölethez kapcsolódott bennünket. Ha mi folytatni fogjuk az eddig követett utat és idegen gondolkodásmódokat veszünk fel, akkor szomorú jövője lesz Európának. Azért nem szavazok a kormány javaslatára. Egy szerződést kellene megszavaznunk, amely végrehajthatatlan, ostoba és bosszúálló, amely jövőendő háborúkat foglal magában. Azt mondják, meg kell tennünk, mert nincs más választás. Én azonban látok más alternatívát. Utasítsák mindezeket a kérdéseket a népszövetség elé.

Spoor beszédéből:

A helyzet tragikumusa abban van, hogy nekünk hidegvérrel el kell fogadnunk mindazt, amit Versailles-ban elhatároztak. Ezt a nyomasztó helyzetet lehetetlen elviselni, ha igaz, hogy ezáltal ez az ország és más európai országok romlásba döntetnek. Teljesen lehetetlen elképzelni, hogy oly egység, aminő Magyarország, erőszakos és természetellenes módon szétdaraboltassék.

Attól félek, hogy a kontinentális gyűlölködésekre keveredünk bele. Országunkban az elégedetlenség e politikával szemben nőttön nő. Az embereknek az az érzésük, hogy hamis útra tévedtünk és hogy minél előbb más útra kell térnünk.

A Millerand-féle kísérőlevélnek a határkiigazításokra vonatkozó része így hangzik.

Híven ahhoz a szellemhez, mely a szövöttekhez és társult hatalmakat vezette, amikor a szerződésben megállapított határokat kitűzték, arra az esetre is gondoltak, amikor az így megállapított határokat nem felelnek meg mindentűn az ethnikai és gazdasági követelményeknek. Lehetséges, hogy a helyszínén végzett vizsgálat azt fogja mutatni, hogy a szerződésben megállapított határokat máshová kell tenni. Ilyen vizsgálat elvégezhető anélkül, hogy a békeszerződést, melyet egész Európa annyira vár, bizonytalan időre el kellene halasztani. De ha a határkiigazítóbizottságok munkájuk megkezdése után úgy találják, hogy a szerződés intézkedései valahol, miként föntebb meg volt jegyezve, ilyen igazságtalanságot okoztak, amelynek megszüntetése általános érdekű, fel vannak jogosítva, hogy előterjesztésükkel a népszövetséghez forduljanak. Ebben az esetben a szövöttek és társult hatalmak belegeyeznek abba, hogy a népszövetség, ha valamelyik érdekelt fél kéri, jó szolgálatit felajánlhassa arra, hogy barátságos úton az eredetileg megállapított határokat megváltoztassanak, ugyanazon feltételt mellett azokon a helyeken is, melyeken a megváltoztatást a határkiigazítóbizottság kívánatosnak találja. A szövöttek és társult hatalmak azt a reményt táplálják, hogy ez az eljárás oly módot állapít meg, amely alkalmas arra, hogy a határvonalon található minden igazságtalanság jóvá legyen tehető, amely ellen megokolt ellenvetések tehetők.

Gróf Apponyi Albert a nemzetgyűlésen e kísérőlevél jelentőségével bővebben foglalkozott. Külön kiemelte, hogy a magyar kormány helyesen járt el, amikor csak e kísérőlevéllel egyetemben fogadta el a békeszerződést úgy, hogy ez úgy tekintendő mint a békeszerződés kiegészítő része. Kimutatta, hogy e kísérőlevélben igen is nagyobb területek hovátartozandóságáról van szó. Kijelentette továbbá, hogy föl sem szabad tételeznünk, hogy a szövöttek és társult hatalmak azt az ígéretet, amely ebben a levélben foglaltatik, nem váltják be.

Itt említjük meg, hogy gróf Apponyi a nemzetgyűlési beszédében a vendeket felemlítette, mint oly népet, amely ragaszkodik Magyarországhoz és nem akar Jugoszláviához tartozni.

A magyar békeszerződés az angol felsőházban.

A felsőház csütörtöki ülésén egyhangúlag elfogadta a trianoni békeszerződés ratifikálásáról szóló törvényjavaslatot második olvasásában.

Az ülésen Curzon lord kifejtette azokat az okokat, amelyek miatt eddig halogatni kellett a ratifikálást. Védelmébe vette a szerződésben megállapított határokat, amelyeket szerinte a nemzetek ligájának alapelvei szerint terveztek. A szövetségek a legnagyobb figyelemben részesítették Magyarországot úgy, mert Magyarországot a multban a közös barátságunk és rokonszűrségünk kötelekék fűzte Angliához. A magyar nemzetnek sok olyan jellemvonása van, amely hozzánk hasonlónak teszi. Teljesen méltányoljuk Magyarországhoz való szíves szenvedéseit és nem akarjuk figyelmen kívül hagyni egyetlen baját sem, de ha a figyelembe vesszük a tényeket, Magyarországhoz való szíves szereplését semmivel sem találhatjuk kevésbé súlyosnak, mint bármely más bűntársát. Magyarország tehát egyáltalán nem remélhette, hogy a háború befejezése után csupán a régi közös emlékek

kedvéért megkíméljük attól a büntetéstől, amelyet bűntársainak el kell szenvedniök.

Semmi kétségem sincs aziránt, hogy a jövételi bizottság Magyarországot ügyében minden szempontot figyelembe vesz. Magyarország gazdasági újjáteremtésének szükséges voltát is. Ha a jövételi bizottság Magyarországot ugyanolyan szellemben fogja kezelni, mint Ausztriát, akkor Magyarországnak nem lesz oka panaszra. Magyarország sokkal kedvezőbb helyzetben van, mint Ausztria. A szerződés jövételi klauzálit nem ejthetik el, mert ez egyértelmű lenne annak a kimondásával, hogy Magyarországot egyáltalán nem terheli felelősség a háborúért. Egyáltalán nincsenek kétségeim Magyarországot jövője iránt, mert ez az ország igen számottevő segítőforrásokkal rendelkezik.

Elismeréssel kell szólnom a magyar kormányának Károly király visszatérése alkalmával tanúsított magatartásáról és meg vagyok győződve róla, hogy Anglia nem tehet Magyarországot érdekében hasznosabb lépést, mint hogy ratifikálja a békeszerződést és ezzel is támogatja a magyar kormányt mindaddig, amíg megérdemli. Másfelől azonban befolyásolnunk kell Magyarországot szomszédait is olyan irányban, hogy jobban igyekezzenek Magyarországhoz alkalmazkodni. Magyarország pedig a saját érdekében azt tenné leghelyesebben, ha abba hagyna mindenféle politikai intrikát, saját népeivel szemben kiszélesítendő a szabadság határait, jó viszonyra törekednék szomszédjaival és gazdasági segítőforrásait fejlesztené. Magyarországnak módjában van, hogy a magyar faj teljes erejének kifejtésével folytassa az új megváltás munkáját, amit néhány év alatt be is fejezhet.

Curzon lord után Newton lord, Bryce és Philimore lord bírálták Magyarországot új határait.

Lord Newton sürgette a szerződés ratifikálását, mert minden késedelem súlyosan hátráltatja Magyarországot talpraállását. Hangoztatta, hogy Magyarországot igazságos és emberséges szellemben kell kezelni, mert az ántánt volt ellenfelei közül Magyarország a legkevesbé vétkes. Magyarország nem akarta a háborút. A ratifikálás azért is sürős, hogy végre felszabadulhassanak azok a területek, amelyek most szerb megszállás alatt vannak. Hangoztatta, hogy Európának az érdekét szolgálja az, ha Magyarország visszanyeri régi virágzását.

Lord Philimore nem hisz abban, hogy a szerződésben megállapított határokat fenntartsák.

Vicomte Bryce tiltakozik az ellen a szigorúság és igazságtalanság ellen, amely a trianoni szerződés valamennyi sorából kiárad. Az igazságtalan szellemben megállapított békefeltételek nem vezethetnek a béke biztosítására, hanem inkább újabb háború csíráját rejtik magukban.

* * *

Ezeket a beszédeket nem azért közöltük, mintha ezzel táplálni akarnók reményeinket. Nyíltan hirdetjük, tudják meg barátaink és ellenségeink egyaránt: a mi hitünk hazánkhoz, miként Hegedűs Loránt mondotta, abszolút, azt idegen vélemények sem nem csökkenthetik, sem nem növelhetik, mert a természet és történelem örök igazságain alapszik és lelkünk minden redőjét áthatja. Mi tudjuk, hogy hazánkat sem az angol sem semmiféle más nép nem fogja helyreállítani, azt csak mi magunk tehetjük. De épp azért lelkiismeretes kötelességérzettel kell tanulnunk, hogy a külviszonyokat és hazánknak azokhoz való vonatkozásait ismerjük. Ezért közöltük-e beszédeket.

POGLĚD.

Naprěidénye v kulturi. Csi zdaj nas dober Vend v Marburg more idi, tó ga tri dni pa 1000 korón kosta. Csi pa szvoj glávni vřas Laibach ešće goriposizkati, tó na pět dni more racsnáti i 5000 korón more vódati. Z Žágraba ali z Belgráda sze pa němre od oszem dněvov hitře povnoti i 10,000 korón more tápocérati.

Ali vsze tó nas dober Vend z velkov radosztjov alđúje. Vě szmo pa vrěli Jugoslávii vszi, nase szrcě vrě za Jugoslávě i nasa zsebka sze radúje, gda priliko má alđov priněsiti za nóvo domovino. Vě szmo pa szlobosćino dobili, vě pa postenyé mámo vszepovszéd v Jugoslávii. Radi nász májo, nas jezik, naso kulturo postújejo. Vě pa tá vnóga goszpoda vsze za nász déla, od gojndě do vécsara sze trůdi, naj nam kaj dobroga szprávi. Zselěznice nam szpráva — oh kelko velki zselěznice mámo mi zdaj —, délo nam szpráva, velke fabrike nam goriposztávla, velko bogaszťvo ide notri knam. Nega zdaj prinasz szirmáká.

Radi alđújejo.

Izština ka bi sze z Szombathelya, z nasega prvěšega városa eden dněm lehkó povnoti i vsze bi opravili i ně bi potrosili vćs kak 100 korón, i z Budapesta bi tůdi lehkó na drůgi dněm domó prisli, i ně bi vćs vóđali od 200 korón.

Ali sto ešće tó grďe, prekléte, tó norlave, pritiškávájóće, na nász járem děvájóće, nász vtemlico szprávlájóće, brez kulture i brez dobri návad bodóće Vógre méti? Niscne ně. Tak nóroga csloveka nega prinasz.

Nareče, prekmursćina, dialektus gucs i tivársice. Ođprivim je zemla púštna i prázna bila, velka temnosť i knica je kralůvala na nyě. Mi szmo v nicseszi csakali nas dně, csakali szmo nase szťvorjěnye. Brez jezika szmo bili, kak něma děca.

Tě je prisó Slavic i erkao je: naj bode prekmursćina. I bila je prekmursćina. I vido je Szlavics prekmursćino, da je dobra. I radůvali szmo sze, da szmo prekmurci.

Tě szo prisli drůgi Szlávii i erkli szo: naj nede prekmursćine. I ně je biló prekmursćine, nego je bila szlovensćina, lěpa fájnšzka krájnszka, pišmenszka szlovensćina. I zsaloszni szmo bili, da nega prekmursćine i razburkano szmo glědali eden toga drůgoga.

Tě szo pá prisli drůgi Szlávii i erkli szo: vi máte dialektus i dialektus sze zově narecsje. I vidli szo Szlávii narecsje, da je dobro. Mi szmo sze pa veszělili, da mámo narecsje. Nase lěpo narecsje.

Tě je prisó prvi Glasnik i erkao je: jazs písem narecsje. Mi szmo pa glědali i izskali szmo narecsje. Ně szmo najšli narecsje, nego szmo najšli brbotanye, lěpo nerazměto brbotanye. I veszělili szmo sze i smejáváli szmo sze na tom lěpom brbotanyem.

Tě je prisó drůgi Glasnik i erkao je: jazs písem gucs. Mi szmo pa glědali i izskali szmo gucs. Ně szmo najšli gucs, nego szmo najšli brbotanye, lěpo nerazměto brbotanye.

Prekmursćina, narecsje, dialektus, gucs, brbotanye. Vsze na szvétě, szamo ně jezik. Bóg vari, ka bi mi jezik měli. Tě sze Jugoslávii vkůpszűne, csi mi jezik dobimo.

Ka bó ešće? Bóg zná, vsze dobimo, szamo ně jezika. Mi mo mřmlali, múvali, hrzali, blejáli, kráklivali, klektiváli. Oh Bóg zakaj szí v tvoje szvétě knige notriszpiszo, ka szí vszákoga csloveka na tvoje kěp szťvóro.

Jezikova sóstarija. Novine písejo, ka csi sze Prekmurszka szupanija goriposztávii i csi „prekmursćina“

pa „knizěvna szlovensćina“ rávno tiszto pravico dobí, tě sze eden nóvi jezik napřávi.

No hvála Bógi, pa de sze rédo eden nóvi jezik za nász. Nega ji zadosťa. Ešće ednoga potrebújejo. Vě je pa szvétá izština, ka mi nika nika drůgo ne zselěmo, szamo nóve jezike. Ně nam trbě krůha, ně nam trbě gvanta, szamo nóve jezike nam trbě, tě ešákamo zselno.

Tě goszpódje mislįjo, ka sze jezicke tak ředįjo, kak ešřevli pri sóstari. Cslovek tá ide k jezikovim sóstari i zapově szí eden nóvi jezik.

Tó de sze vėdar etak gođilo.

Goszpon Vend i Goszpon Krányec szí vktűppogucsita i notřiděta v tě jezikovo sóstarijo.

— Dober vćsře, goszpon Mester, te pravla.

— Bóg dáj, de pravo on. V kom mam szřecso nyim na szlěsz bíditi?

— Eden fájnšzki nóvi jezik bi radiva měla.

— Na právo fájnšzto szo prisli. Hej! tákse jezike ne ředí niscne ně kak jazs, kakkoli gucsí moj nevocseni konkurens em pretk. Moji jezicke pět lét drįszįo, nyavi sze pa zšě za ednim měszřecom raztrgajo. Vě do zšě vidli Goszpon Vend, pa Goszpon Krányec, vě do zšě vidli, ka ešće tiszti cigány tůdi zavolen bó, komi ga tásěnkate, gda ga zšě nete stěli duze nosziti.

— Znáva, záto szva prisla ešzi.

— Trno sze radújem. Proszim ji goszpoda, naj szí dojszědejo. Preci méro zěmem. Od steroga morem méro zěti goszpoda?

— Na obádvá, Goszpon Mester. Na obádvá.

— Proszim ji, tó němre bíditi. Komi trbě tě novi jezik goszpoda?

— Obómadvóma, Mester. Obómadvóma.

— Proszim ji tó nějde. Csi za nyí, Goszpon Vend, napřávim jezik, tě sze nede vido Goszpon Krányeci. Csi pa z Goszpon Krányeca zěmem méro, tě do ga pa oni, Goszpon Vend, nede mogli nűcati.

Goszpon Vend pa Goszpon Krányec eden toga drůgoga glědata.

— Záto Goszpódje, právi ešeden sóstar, idte domó i nűcajte vszákii szvoj jezik, dokěcs sze ne raztrga.

GLÁSZI Z AMERIKE.

Nóvo nanyějěmáne amerikászki Vendov. „Szlobodna Rejs“ je glász dóbila z Bridgeporta, ka sze tam krájnszki plėbános pa szvajúje z našim lűszťvóm. Nyěmi je ně zadosťa, ka nase lűszťvo rado hodi v cěrkev, nego tó tůdi ešě méti, naj sze nase lűszťvo k Krájncem szpozná. On je tákso zapoved vóđo oním Vendóm, ki szo fárnice nyevog fare, ka je ne szpově, csi szo kotřige Prvoga South Bethlehemszkoga Betezsne Pomájájóćesga Drůzťva. Tó záto dělá ár tó Drůzťvo nescě dopůszťiti, ka bi Vogřszkeszlovene překvėpili v krájnszko drěvo.

Martinszki Vogřszkiszlovenje na eden zvon za szvojó rođeno vėsz 90 dollárov vktűperđáli.

Amerikászko polgárszťvo. „Szlobodna Rejs“ opomína amerikászke Vende naj szí szprávijo amerikászko polgárszťvo. Tě dobįjo pravico na votomivanye i tě szí lehkó v oni várasaj, gde ji vćs jeszťe, z szvojega národa ešeszťnke odeberějo. Lehkó idejő domó vszťari kraj i lehkó přidejo nazáj tě, gda sze nyim vidi.

„Zvejzda Vogřszki Szlovėnov“ v mřrciuskoj numeri Kleki Jozsefa dįjnye i znásenye zěma na spic pera. V ednom drůgom artikulusi pa „Murskoga Glasnika“ jezik spota.

DOMÁNYI GLÁSZI.

Magyar bíróság elé. Ez is egyike ama számos történeteknek, amelyek minden szónál világosabban mutatják népünk gondolkodásmódját. A hozzávaló adatok aktaszzerűleg megtalálhatók a szentgotthárdi járásbírósnál.

Ehhez a bírósághoz egy, a jugoszláv megszállás alatt lévő faluból pörlekedő felek jöttek be. Az egyik a másikat — egy asszonyt — nyolc napon túl gyógyulási súlyos testi sértés vétésével panaszolta be. A bíróság el is ítélte a vádlottat 15 napi elzárásra és pénzbírságra. Az asszony a pénzbírságot mindjárt le is fizette, azonban a börtönbüntetésnek elhalasztását kérte, mert szópósgyermeke volt. A bíróság az elhalasztást megadta. Három hét múlva az asszony — újra átszökve a határon — tényleg jelentkezett is és leülte büntetését.

Vogrszki agitátor. Vsze jugoszlávvszke novine tak písejo, ka je reditel Domovine vogrszki agitátor, ki je od vogrszkoga kormánya péneze dóbo, naj Vende hujszka proti Jugoszlávií. Pá velki lázs. Reditel Domovine je od vogrszkoga kormánya ednoga filéra né dóbo, niti né proso, rávnocs tak je né dóbo pénez od niksze vogrszke drústve né.

Tak písejo nadale jugoszlávvszke novine, ka szo ameríkanski Szlovenje túdi péneze dóbili od vogrszkoga kormánya, záto szo sze gorizéli za szvoje vsztárom krajíi prebivajócsse brate. Eden drúgi — nevím kelsi — velki lázs. Vê bi ba té piszárije v ameríkanski novinaj lehko cstéli iména sztó pa sztó oni ameríkanski Szlovenov, kí szo szvoje cente vkúpďáli na plemeniti cíl.

Ali tém piszárom lázse trbê. Lázse. Ár za lázsov zsvíejo.

Oh ví neszrečni lúďjé! Trno zsaloszen more bidti vas polozsáj, gda telko morete lazati. Sajnálívam vász za szrcá! Ví szte nigďár né méli domovine i záto némrete razmiti, kak more eden cslovek za domovíno aldítvati.

Ví neszrečni lúďjé! Tak stímate, ka sze nase lúsztvo preobrné? Részen, tak stímate, ka je v dvê-tri létaj vöpremeniti i na szvoj kêp sztvorite? Ali pa na vekveke za púksami i z szandárami cséte delati.

Ví neszrečni i szmêja vrédni lúďjé! Csi pri kom edno Domovino nájdete, notri zapréti, ali pa zbiti ga dáte. Pojbicse, dékce, zszénszke szte zszé zbilí i notrizápri, szamo záto ár szte Domovino najsí pri nyím.

Nesztanoma opomínate vaso oblászt, naj kaj déla proti Domovíni. Ví szte bojíte isztine.

Vogrszka nóta. Tak csújemo, ka szo v Szoboti nister-noga goszpóda pá vtémlico zápri, ár szo oni vogrszke nóte pópéváli. Pítamo, gda sze szkzonca té Balkán, né: tá Áfrika? Jeli pa oni tak miszlijo, ka z táksimi prilíkami vogrszko nóto vöztrebíjo? V preminócsu sztotini, po 1849-om létí je caszarka oblászt délala pa Haynau délo z táksimi prilíkami. Té szo tak pravli, ka je tó despotizmus, zdaj pa tak právjíto, ka je szloboscina pa velkí demokratizmus. Ali záto: Debreczenben kídobolták, hogy a Dongót ne dalóják, Csak azért is Dongó, Diridiridongó!

Zseléznica od Szobote do Lendave. Szever Boldizsár je zsupáne na 12-ti aprilis v Szoboto vküperpózvo. Napré je dávo ka de sze zseléznica rédla od Szobote do Léndava, pa automobilcska vozszna sze túdi posztáví na tó pót. Napré je dávo nadale, ka sze pri Lendavi velka elektricsna centrála posztáví gori, stera vesznicam elektricsen poszvét dá. Escse je túdi niksze razzlázsze pa rendefete csto, ali lúsztvo je je né razmílo. Zsupánje bi nikszo prosnyo mogli podpízsvati, ali gda szo prav né razmíli, ka je v tisztom píszmí biló, malo jí go podpízsvalo.

Gvúšno je, ka bi vsze tó nasoj krajíni jáko trbélo. Ali edno moremo pívati: zakaj príde vszákí mészec eden ali te drúgi goszpód z ednov nóvov zseléznícov? Zakaj trbê vszígďár znóvics vöter goníti? Vê je pa Korosec zszé pred pólotom ociszveszno vöpvóvédó, ka kí zdaj na nóvo zseléznico miszli, on nevê, ka zselê, ár tákse sztvaré zdaj milliárdé kostajo. Vê pa zszé vszákí razmêti cslovek dobro zná, ka sze zdaj niti v Francuskom pa v Angluskom országi ne rédíjo nóve zseléznice, kak bi sze pa té v Jugoszlávií mogle rédíti? Zdjaj je vszákí ország rad csi zszé bodócsse zseléznice zná goríobdrzsvati, né pa ka bi nóve dó zídati.

Pa goszpódje, ví dobro znáte, ka mí mámo edno zseléznico, csi sze na teliko v tegyújete za zseléznico, zakaj po toj gotovoj zseléznici ne vozíte?

Zakaj móite nase lúsztvo vszákí mészec znóvics z táksimi prilíkami? Zakaj je draszíte? Zakaj je zapelávate? Nê je cstúdo csi vam zszé niscse ne vörje.

Tak miszlimo, ka je vam nê za zseléznico, nego za podpízsvanje.

Mozgósítás. V preminócssem mészeci sze v Vendoníi mozgósítás príprávo, 18—36 lét sztaro lúsztvo bi sze glászítí moglo. Tak csújemo ka sze 95%₀-ov toga lúsztvo né glászlijo. Tak csújemo túdi, ka szo nyím Szlávií anneszto dáli i tak szo pravli, naj sze lí glászíjo, vê nyím záto né trbê púsko v roké zéti.

Brezpametno opúsztsáványe. Od vszê krájov táksi glászi prídejo k nam, ka nóvi uradje vszepovszéd nase lépo drévje dojszékájo. Na ravénszkom bodócsse grofovszko rasztje szo dojszékáli. Tak szo pravli z toga leszá sze rédíjo mesztóvje na Múri. Ali v macskóvszkom gáji je escse lész né doraszcseni. Dónok szo ga dojszékáli. Grádczkoga grola lépo rasztje szo túdi dojszékáli. Szkre postíje bodócsse lépo szadno drévje szo túdi v doszta mesztaj dojszékéti dáli. Té vandalizmus je zapravo nájsztarése drévo Vendonie, sztányovszki sztári kosztány.

Zsganyé pálinka. V jészeni je vöpvóvédano biló: vszákí lehko ksenkí zszé pálinko. Tó je túdi tákse nanyéjmánye biló, ár tak csújemo ka zdaj za tó jészénszko zsganyé placsvúvati trbê.

Nóva pravica za mestrijo pa za délo (iparengedély — obrtni list) Aprilisa szlédnye dní je vödána zapóved, ka vszákí mester pa trszec more szvoj prvési iparengedély prékszpszvati dáti. Tá zapóved nase lúsztvo doszta trúda i doszta pénez kosta. Lúsztvo more létati eszi pa tá, more placsvúvati eti pa tam. Po kaksim vorcanom, Bóg vê; eden bogátí mester plácsa 50 korón, drúgi szirmák pa 500 korón.

Krájznszki katekizmus. Vísísi solszki tanács v Laibachi je vödó zapóved, naj sze nas právi vendzski katekizmus, z steroza szo déca návuk veslí, vólúcsi z sóle i naj sze návuk po etom toga z krájznszka katekizmusava vsí. Kak de sze déca té návuk veslí, gda ga ne razmí, i kak do ga popevje veslí, gda ga oni túdi ne razmíjo. Lí tak nadale goszpódje, lí tak nadale! Zsznyóra sze naj vtegyúje, dokecs sze ne vtrgne. I cêli szvét tak miszli, Vógrí szo bíli oni lúďjé, kí szo mále jezíke vötrébíli.

Krájnci pri Lendavi. Táksi glászi szo príslí k nam ka miniszter za agrarno reformo na Eszterházy hercega grúnt pri Lendavi Krájnce csé notrinaszéltí. Mí tak miszlimo ka Szlávi né szamo z tém grúntom nego z drúgími grúntí túdi tákse nakanénye májo.

Prékrmuszki vármegyöv. V Bóltinci je Kmeckska Zvéza edno dokonaszky za dobro szpoznala v sterom proszi, naj sze z Vendonie eden vármegyöv goríposztáví. Tó prosnyó je edna deputácia neszla v Belgráď.

Besznócsa v Szlovenii. Nemo sze spotáril, szamo tó zasloszno isztino na znánye dámo, tak kak je. Pészka i zsinviszka besznócsa je té szlédneye méseze v Szlovenii tákso mócs dóbila, steroj malo pára jeszte v historii dvajszete sztofine. Tá kúga je v naso krajino túdi prékprisla. V Deklezseni je eden bászen pesz zgrizo, v Kústanovci je pa edna bászna mácska zgrizla edno deklino. Lúszto dobro vcsini, csi bóga one zapóvdi, stere szo vódone proti toj kúgi, kakkoli sze spajsno vídi mácske v klonyo zapérati. Tó túdi moremo zmercati, ka v céloj Jugoszlavii szamo v Zágrábi jeszte Pasteurkórház, gde sze besznócsa vrácsi. Té kórház je od vogrszkoga kormánya bio goriposztávléni (vé pa céli szvét zná, ka szo Vógrí nê kulturen národ).

Pobógsanye vogrszki pénéz. Prekmurski Glasnik tak píse, ka szo sze vogrszki pénézje záto pobógsali, ár je vogrszki kormány 150 million svájcerszki frankov pószede dóbo. Druge jugoszlavszke novine pa tak písejo, ka francuski millionerje kúpújejo vogrszke pénéze, záto sze zdígávojo. Tó je vsze nê isztina, Vogrszki pénézje szo sze zdignoli, ár svojo vrédnoszt májo. Vszáki Vend, ki je v preminócsém vréméni v Vogrszkom országi hodo, dobro zná, ka szi je za vogrszke lagve pénéze vees kúpo, kak domá za jugoszlavszke dobre pénéze. Ednók sze tá nepravica mogla szkoncsati. Szvét zácsa prék po tisztoj grajki glédáti, stero szo Jugoszlaví i Csehi proti Vogrszkom országi posztávlí. Lázi krátke nogé májo. I zopsztom dájo Jugoszlaví i Csehi v túhinszki országoj za velkimi pénézami nóve lázse rászúrjávatí od Vogrszkoga országa, vogrszka koróna de sze esce vise z digávála.

POLITICSNI GLÁSZI.

V szvétovnoj politiki zdaj *Némskoga országa* pitánye sztojí na prédnyém mészti. Antant je ultimátum poszlo k Némskomi kormányi. Némszki ország more plácsati na nyega vónavrzsno prevecs zmoszno bojnszko dácsa, pa more svozjo vojszko odpúsztí. Némszki kormány je dozzahválo i zdaj Ebert predszednik nóvi kormány isce. Szociálni i demokracínsi párti szo za tó, naj sze Némszki ország podá, pórgarszki párti szo proti tomi.

Kak szmo v prvészoj numeri glászili je votímávanye lúsztva Gornyo Szilézio Némskomi országi oszódló. Ali Lengyelje szo z tém nê bíli zadovolni. *Korfanty* je lengyeliszko lúszto na revolúció drászto. Vojszko szi je vkúppóbro, za díktátora sze dó vóoznaniti i antantszko katanjó je zbjó. Tó je túdi esúdevrédnó, ka zdaj antantszka vojszka more nóvsko pravíco bráníti.

V Ausztriji sze polozsáj né preméno. Papérni pénézi sze li dale stampajo, zse jí vees kak 50 millárd korón jeszte. Délavci i csesztnice nesztanoma visiso plácsa proszjó. Zse eden szrédnýi délavec ali pa csesztník 200,000 korón plácsa dóbi. Ali antant li tak sesé datí pószedo, csi sze placisje nedo visisi zdígávale. Lúszto sze esce izdag z Némskim országom sesé vkúppézvati. V tom pitányi je v Tíroli votímávanye bílo, vise od sztójezér votumov je na Némszki ország szpadnólo i szamo jezero próti tomi.

Ka sze v Ruszuskom országi godi prav nevémo. Táksi glászi idejo, ka na gránicaj vojszka sztojí, ali némre napré díti, ár jí povoden ne písztí.

V Vogrszkom országi je Bethlen István prékzéo kormány. Ednomi francuskomí novínpiszári je od svozjega programma eta pravo. Vogrszkoga országa lúszto v szrác zselé mér, ali szószedni országoje sze tak znásajo proti vogrszkomí lúsztvi, ka sze nyémi zsmetno szpádne nazájdrszati. Vésztrvinszke cíle má odprvim pred ocámi, zseléznico, posto pa telegráf sesé

na visiso sztubo zdignoti. Vógrí szo nê zgbíli vúpaznoszt. Z svozje mócsi sze scséjo gorizdignoti. Vogrszki ország nede naszedlúvo Ausztrio.

Od králeszkoga pitánye je eto pravo. Prva právda 1920-oga léta vópové, ka je králeszko ládanye héjnyalo. Kormány na té právde fundamentumí sztojí. Zdjaj eti vszáki cslovek mér isce i na délo sze pripravla. Od králeszkoga ládanye zdaj eden cajt némo gucsali. Prvéso monarchio nescsemo nazáj szpravíti.

Vogrszki pénézi sze nesztanoma zdígávájo, zdaj zse na zúrich-szkoj méri blúzi 3 kázsejo (jugoszlavszka koróna 4). Hegedús financíni miniszter je tak pravo ka sze do aguszstusa na 5 zdigne. Do széga mó je Hegedús dober prorok bio.

V Taljanszkom országi nóvi követválszásti bóde. V országi je edno jáko zdravo gibanje sztópilo gori. Tó gibanje szo tak znány „fasciszti“ (sznop) napravíli. Fasciszti vszepovszéd za práve patriotícne národne cíle délajo. Od dvé lét mó je Taljanszki ország právo ognisce bio komunizticsnoga ogyňa, ali fasciszti té ogyen zácsajo polévati.

V kraljevini Szrbov, Hrvátov i Szlovincov sze nájvees gucsí od vsztáve, od autonómie i od polozsája vadlúványa v drszávi. Szrbi na tom délajo, naj z Jugoszlavie Velko Szrbio napravíjo, Hrváti i Szlovinci szo pa proti tomi, ki edno fédéralizticsno drszávo májo pred ocámi. Szrbi dobro znájo svojo politiko polozsítí, kóvete drúge vole z pénézami pa z poszebnimi sztálisami zvézsejo kszebi. „Slovenec“ vecskrát píse od Pasicsa, ki z célov svozvoj mocsój na Velkoj Szrbiji déla. Sztráji Pasics je v svozjem mladéznoszti radikalec, szkoron komuniszta bio, zdaj je pa te nájbogátési cslovek Szrbie. Príbicevics na tom déla naj sze katoliciszke mislénye z szrác mladézna vóztérbí. Katoliciszke novine písejo, ka krájnszko lúszto vszlédnyem cajti macedonszke návade zácsa gorjamtati. Zroki szo vózvacseni lúdjé brezí vadlúvány-szkoga obcséjténya.

Násztaj taljanszckoga i jugoszlavszckoga zavézka je nê jáko príjeten. Rimlánszke nacionálne novine „Tribuna“ tak píse, ka je té zavézke velka fallínga. Taljanszki ország nascí more djáti z Jugoszlavíov. „Idea Nazionale“ túdi proti Jugoszlavom píse. Zakaj sze pripravla Jugoszlavía na mórtji, píta i próti komi sze pripravla? Jugoszlavszke novine rávnocs tak písejo proti Taljánom.

NOTRIPOSZLÁNE PÍSZME.

Goszpon Redíteli Domovine!

V nóvom leti vópreminócsi „Murszki Glasnik“, steri je na „Murszki Lažnik“ bio préfermani, je po trej mészeci tíhom sne znóva na zsitek zbúdjéni. Tak píse, ka je záto szpao ár je nébiló papírov; jazs pa tak miszlim, ka je nê meo vlage i korenýé nyemi je poszéhno. Podgovoren reditel je zdaj goszpon Talányi, kí preci v prvom broji na spic pera vzeme Domovino i nyé Redítela z tém graja, kaj sze v túho kózso oblesceni pribílszáva k Szlovenom i kaj je Domovina, ár próti drszávi píse z Jugoszlavíje vóprepovédana. Na vsze tó jazs podpisáni, kí Domovino rédnó cstém i za velíko prestímam, lí szamo telíko mam pravíti, kaj za naso volo Murszki Glasnik lekho vu zsitek sztópi, — komi sze vídi naj ga csté! Ali tó je gvíšno, ka csi je Domovina lí vóprepovédana, nyó dónok doszta vees lúdi csté i pozna, kak pa té kraljnszki M. Glasnik; kak sté jo vóprepové-dajo, vsze bolke notrípríde, ár je k szrdcam nasim praszcsena. Ka sze pa toga dosztája, kaj sze nyé postúvani Reditel, kí je z nase szlovenszke krvi roják, v túhin-

szkoj oděvki priblizsava k nam, szamo telko mam piszati, ka nyega vszaki Vend dobro pozna i nē sze nyemi trbē preoblekāvati.

Pitam vāsz goszpon Talányi, sto sze preoblekáva? Jeli tiszti, ki obdrzsi szvoje právo szlovenszko imé, ali pa tiszti, ki Bóg zná zakaj voljo, dojsztepē z szēbe szvoje, od osćakov ōrukjavano lēpo imé: Temlin i oblesće szl Talányi kózso? Ka zakaj tó jasz nemrem vótalányi? Jasz dobro znam, kaj vi podcisti vogrin, ki zdaj lizsete krajncom poplate (ka zakaj, tó je lahko vótalányi), vsze dugo nej, tá lücsite vogrszko kózso i poszlovenscite szēbē na Témnoga ali pa Utémnoga. V 3-tjem i 4-tom broji „M. Glasnik“ doszta lazse od nasi vrli prvēsi csesztnikov i nyé gnűszno blati, kaj szo etaksi i ovaksi, bilí i kaj jí je lűdsztno nē razmelo i li po tolmácsje je biló mogőcse zsnymí gűcsati, i t. d. Prvēsi csesztnici szo navėkse rodjeni vendusje bilí i v nasem jeziki szo sze z lűdmí dotikali i oni ki szo toga jezika nē razmili, szo sze pascsilí, nyega szl oszvojiti na teliko, da szo sze z lűdmí prerazmili i zvŏn toga nasi lűdi 80% tov gűcsi vogrszki jezik i tak sze je nēbiló zsmetno zsnymí prerazmiti. Zvŏn toga szo bilí tolmácsje, ki szo poszredűvali zarazmėnye, ali zdaj tē krajnszki jezik nisce nerazmi i nemre szo prerazmiti dati, ár ga nisce neraztolmácsi. Ka tó tak jezate, tó dobro zna Murszkoza Glásnika reditel. Zná ka je vezdásnyi rėd (právdē nega) i krainci szo nam odűrni i záto píse, kaj jeszjezo hujsz kasje, steri lűdi drasztoji. Csi bi zdaj tak velika zadovolsćina bila, jeli bi teda hujsz kasje mogli kaj doprineszti? Csi bi tak dobro biló, jeli bi lűdjē zseli nazáj tak zváno prvėso hűdóbo? Tó lahko vőszprobate, dopűszite lűdēm vŏtomivanje (volvitvi), zse vidilí bodete, kaksja je zadovolvsćina. Tak píse M. Glasnik, kaj v vestataj tŏje tó pri mestraj, v farofaj, pri vűcsitelaj, v kancelalaj sze dela i agitėra proti Jugoszlaviji. No pitam, gde je tak zadovolvsćina? Koga trbej tak hujszkatí? Csi je nisce nej zadovolen? Kmetovje ali delavci? Idte med nyé, pitajte je! Nájvėksi hujsz kasje szo kraínszki pijáni uradnici i nyihova nepravicsna dela, tē szejajo nezadovolnoszt, steri nedosztojno csinėnye nam na pamet prinása prvėsi nasi vrli csesztnikov trėzno zsvilėnye i pravicsno csinėnye. Hujsz kas je M. Láznsnik, steri gorí drzsi ino iszkrí v nasem lűdsztni vogrszko nadűsenoszt tak, kaj hvála Bŏgi, je zdaj ono esce bole vogrszkoza mislėnye, kak je zná biditi prvlē biló. Kaj uradnike i cėli tē rėd nase lűdsztno odűrjáva, sze vidi i z toga, kaj szl lűdjē vktűp pogűcsávajo i jeszjezo vesznce v steri za Krajnce nega niksgeza zsvilėnye na odajo. „Náj vesznejo od gládi“ právjio, M. Láznsnika kűpiti i cseti nescezo, tak da on pá vszedugonej zaszpí. Láznsnika reditel, ki je za komunisztov tídi píszao szlovenszke novine, je tē v nasoj szlovensćini píszao, bár nē póleg pravpísza (ár tó nevē) rávno tak, kaj zdaj vŏbrácsa recsi. Pitam ga: zakaj tolmácsi zdaj, csi kaj píse, povogrszkom. pl. d. uspeh (siker), sztrokovni učitelj (szaktanító)? Záto, ár zná, kaj mi povogrszkom razmimo, ali po krajnszkom nej! On dobro zná kaksega mislėnye szmo mi! Dobro zná, ka szmo vu dűhi Vŏgri i tej osztánemo, ali záto lí laja, ár je plácsani i tak stima, ka de tó naveke trpelo, rávno je tak vervaov za komunisztov i lajao je po vŏli. Gűvisno, ka kak de veter od drűceg píhao, sze on preobrnē nájhitrej. Zakaj je nē osztao pri postenŏj szvojŏj mestrijaj, zakaj ide na lűdszke póle, gde je nehasznoviti delavec? Hja te je tak lagao, kak zdaj lazse i za plácso bode vszgdáj lagao, szamo ka sze nyegovo laganye necűjeze v nēbo i tēm menyē príde k vendusov szrdci. On je hja v tŏ krajnszko

bando valŏn! Szamo ka do ga tej li tecsasz trpeli, dokecs miszljio, ka nyim haszni, potom ga vŏbrsznejo, ár med szebom tak povŏli szmėtja májo.

Ledavcsar.

Postűvani Reditel!

Z velkov náleznosztŏj csákam vszgdáj „Domovino“ kakti národa nasega jedínoga zagovoritelja i miloga branitelja, stera liki Angel varitel versűtűje ober vrloga vogrszkoza szlovenszkoza lűdsztna ino sze bojűte za pravice nyegove. Gđakoli cstēm Domovino, vu dűhi sze podigávam i potrdjávam vu szebi on veszłi trŏst, kaj za nász pá pride, ár pridti má, oszlobodjėna nasega blájzsni hip, gda mi pá kak szlobodni lűdjē vszivali bemo szlobodsćine zláto vrėmen. Pride mlácsen hlád, steri razira i odzsenē po nēbi nasoj sze válalŏcse kmicske obłake i bode szjiao pá na nász otávľajŏcsi i zszitek dávajŏcsi míli trák szunca! Proszim goszp. Reditela naj meszto dájŏ etim mojim redam vu Domovini, ár vu velikŏj zszukoszti csľovek potihsa boleznoszti, stere nyemi szrdce trápio, csi sze má komi obtŏzsi. V tak zvánom dolnym krají Vendonije zsvėm, páverszkoza sztána csľovek bodŏcsi, med szpŏdnye vrszti lűdmí sze obrácsavsi, vszgdáj za doszta prilike mam szpoznati lűdsztna sztávŏ i mislėnye. Prŏszti csľovek odkritŏ, z vűpaznosztŏj vadűje eden drűgomi obcsűtėnye i mislėnye szvoje, ár vszi eden sors mámo.

Blűzi dvē leti bode za nisteri mēszec, kaj szo Jugoszlavíi obszeli krajino nasŏ, gde szmo mi, kak zadovolen i blájzsni národ med vrėlov delavnosztŏj zsvile od nigda szvėta máo. Gda szo Jugoszlavíi na nász legli, szo sze najslí lűdjē, ki szo sze zmŏtíti dáli od niki odviesnye sztráni nadájani: zapelávcom i mocno szo vŏrváli, kaj po sėszt lét trpėcem tēszkom bojnszskom vrėmeni zdaj blájzsni cajtí pridejo na nyé. Príslo je, isztina, vadržėvana vrėmen na nász, vsterom szmo sze ogvűsali, ka je tŏ zaisztino nam trdna sŏla, vu steroj szmo sze návszili, kak nigda z paradizsoma vszűtirani Ádam szpoznati to: dobro i hűdo. Zďaj zse ocsiveszno pred nami sztojí i popolnoma poznamo, ka je szlobodsćina i ka je szlűszesűstvo? Zďaj zlasztivnımı ocsmí vidimo i prerazmimo, ka zadene tŏ csi je eden národ szloboden ali pa podvrzseni. Od bratov nasi (ár szo sze za brate pravilí) ravnanja szmo sze sztrėznili i lí zdaj známo, ka szmo meli pod vogrszskim ravnanjem, vu vise jezero lét trpėcem vrėmeni. Zďaj zse vszaki na szebi kebűje i rázľocsek zná vcsinití, steri járom je teskűsi? One vesznce, stere szo (zmŏtene od blŏdnikov) zapra „Allelujá“ szpėvale (szram mi je vŏpovedati, kaj szo tē navėkse nase dolnye vesznce bilē) zamē szebi na ocsi mecejo blŏdnoszt szvoje i brezi szramote pokŏro csinėsz vadűjejo, kaj szo vkanyeni i zselėzo sze oszloboditi i radi bi odmėnilí bratov szvojí resűve z tak zvánim magyarszskim jármom, steri je nyim lehki bio!

Ka vsze szo nam nē obėtali — i stera szo sze szpunila zsnųh? Od dnėva do dnėva vcs i vcs nepravicsnosztí, — gűljenje, neszmileno klácseny pravíc i szlobodsćin nasi. Národ nas je do eti mao szlobodno sŏ, kama je steo, zdaj niti v drűgo, trėtje vsz nemre brezi pótnice idti (za stero plácsati trbej). Zďaj je od szvėta zagrajeni, liki v kľanyo zaprėti fűcek, sterŏmi kak stē právjio deca, ka vsze má, — on je lí zsaloszten, ár je nej na vŏzo, nego na szlobodsćino sztvorjeni. Do etoga mao szl je vise 30,000 familj na Vogrszkom priszkrbelo potrėbno zsvilėnye, zďa je pa od vláde prepovėszt zisla, da na vogrszko vcs delavci v szlűzid ití neszjmio, morejo szl v novŏj drzselí iszkatí zsvilėnye

prilike, ali tó zrendelivanye nepokázse, gde szo one prilike i kakda pridemo kným? Odkud szí szprávimó szilje za krúh szvákdánésnyí i za oblesalo pénéze? Z Jugoslávije, z krsnzki pecsin, ali pa z szrbszki planín? V cejoj Jugosláviji nega fabrik, stere bi delo mele dati; nema rodne zemlé, stera bi zsvís rodlia, vém i oni, ki szo tam zsviléj, sze líki gószance na lisztnáto drévo, líki lacne múhé, k nam vlecszó, da vópoécéajo one szlabe vretine zsitka, stere szo i nász némogle zdájati. Pred zsalosztov zsitka sztávov sztojímó, velika szúkésina, glád sze nam poklánya i kázse, steri sztrahsen názhaj má nam prinészti.

Ali glédajmó ravnanye pravice vóobszlúzsáványe, stero pred nami odúrni, od gizdoszti sze nadúhvájócsi uradnikov roj eti tá odprávla. Csi sto bole mázse, ráj nyemi tecséjo kóla. Jedíno nakanénye nyihovo je vu vszem: gülti, gülti i gülti. Példo denem csi sto pótni liszt proszi, goszp. Karara z zapúsróstréma k nam poszlani, brezi kvalifikácie bodócsi, redársztva miloszivni uradnik etak právi: „idi i dag prosnyo z odvótnikom (fiskális) napraviti, ampak nedobis“. Ka má csinití, komi je neodlásano potúvanye? Z fiskálisora more dati delati prosnyo, no csi bi jo szam znáo napraviti i stírisedszét koron plácstati od dvé, tré redóv píszma, zvón toga dráge koleke (stempline) kúpti. Csi pri civil komisári má delo, z lépimi, maszini recmi nyemi obecsajo, ali neszpunijo níka. Utbizostje onim, ki pri velkoj cseszti grúnte májo, vszákéféle zádeve, neprilike rédjio i tak prásjao zsvíh vnoé senke. Uradnicke szí z lúdmí grobiánszko denejo i csi ji sto nemre precí zarazmiti, kunéjo ga i „zaprt bos“ tróstajo.

Ali glédajmó na vucsenye, stero je prináz tak lepó cvelo — vkrátkim dvé leti je na 20—30 lét nazáj vrzseno, k nam poszlani „uóetelov“ i „uóetelíc“ te nájvéksi tál je nevcseni, 2—3 polgárszki sól je zadoszta kaj uóetelj ali uóeteljica imé dobi i razszújáva pri nász balkánszko kulturo. V túhínszkom, nerazmetom jezíki tá mele, brbocse, z steroaga deca drúgo nevez: „tukaj“ szem. Totá de zvcensozst decé nase, analfabetej zrasztéjo zsvnyé — i teda szo cil szvoj doszéggnoli, ár Szloveniji matério i nézvcensene lúdi trbej. Do eti máo je vszáki vend dvá, trí jezika znáo gucsati, prisesztno pokolénye ednoga nede znáo ár drúgo necsúje: „tukaj, csuj, ampak, sicer“ i vrág zná ka escse? Ali more sze mladézen vu dúhi i jákoszti, vu pobozsznóti osznávláti, da vidi voditelov szvoji odúrno zsvilénye? Preminócsi mézsec szem v Szoboti hodo i zburkáo szem sze, da szem csúo pred menom idócsi dvéj deklin zgovárjanje od nyigove uóeteljice. Kákse bode etakse decé dúhoven zsitke, stera vu szvojoj gíngavoszti i nedúzsnozti etakse példa more viditi. Escse gnúsznési gucs ide od edne zvléznénye uóeteljice, ali tó me je szram doli szpiszati, ár cála vész zná od nyé. Tak miszlim, goszp. Reditel, ka na célom szvéti bole odúrni lúdi nega, kak szo. tej Krajnci, isztina, ka je k nam to nájzbozsnéše szmété poszlano. Nedájo níka na pobozsznóti, na postenýe, na Bóga — li szamo kak néma divjácsíha tá zsviéjo; nájvésko radoszt nájdejo vu lumpanyi; v ostaríjaj szo oni návglasznési i nájkesznési gosztjé (i vtom táli nega rázlocska med visísi i nisísi uradnikí). I záto szo túdi v uradaj malo vrédni delavci. Ali i med szebom sze túdi nezbvajó. Jesztejo Szokolje i Orli, te eden je próti tomi drúgomi divji. Jesztejo od morszki i krajnszki krajín, steri sze túdi nezbvajó. Etaksi lúdjé blagoszlávlejo nase razmeto i kpozobsznómi zsitki privádjeno lúdsztvo?! Etaksi lúdjé sze právjio nam za brate! Satan i Lucifer je vam brat, né mi!! Zsvilenci szte i në drúgo!!!

Zdaj v dojpretekócssem vrémieni szo vódáli zapoved, da vszáki mesterszki cslovek i trzsec more znóva proziti i vóvzétí dopúszcsenye delanya pravico (iparengedély), csi escé szvojo mestrijo dúzse delati, prvése pravice szo notri szpóbrali. Pitam, jeli de z tэм sto bógsi delavec ali trzsec? Tó známo, ka eden iparengedély k steromi trbej prisztozností liszt (illetósegi bizonyítvány), krszten liszt, stempline i vecs féle, stero vsze péneze kosta, vszákómi lépo sumo pénez vózgoni z prázne zsebke nyegove. Hja tú je pá cil gülti, gülti i gülti. Tó delajo z nami nasi bratje! I csi bi sto tó zvónésnyim národóm pravo, steri szo od vógrszkoga ravnanya doszta bláznoga laganya za isztino vervali, jeli bi tó steli zdaj vervati, — tak miszlim, ka nebi! Tó je gvúсно ka níti v Laibachi od doszta nevejo, stera sze eti godíjo. Gde szo zdaj oni zapelávci, kí szo krajino naso ódali? Szlépi szo, nevídijo? Goszp. Klekl, zasztópnik krajine ete, jeli zdigne gori récs szvojo i paszci sze bógsi násztaj szpraviti za národ szvoj, steroaga, kak je gücsao, tak trnok lúbi. Naj píta nász fárnike szvoje, vém nyemi povemo, ka nasz boli. Jeli bi na Presztolonaszlednika Alexándra tó pitánye: „Jeli szo lúdjé z jugoslávszkim ravnanyem zadovolni“ pá tak pravo, kak je v Marburgi lagao: „proszim razmeti, lúdjé szo jáko, jáko zadovolni“. Nébózse Klekl bi sze ji zse nájráj réso i on bi nájráj vsze nazáj napravó!

K koncovi nyim escse na znánye dam goszp. Rediteli, kak z Szobote csújem, kaj v blízányi dnévi pride tá z Laibacha níksi visísi csesztník, orszácski predszednik. Tomi szo steli nasi vrli uradnikí ószvetim príjéte (únne-pélyes fogadtatás) szpraviti i z tэм pokázati prekmurcov vdánoszti i lúbezúsztv. Márciusa 28 toga szo z bobnym vkúpscsrdéli lúdsztvo v Benkovo ostaríjo (lúdi je doszta prislo, ár szo szí vkúpzgúcsali). Naprdávájócsi uradnik je v lépi recsáj búdio na tó ószvetno i za krajine szresno delo, da ga naj z ószvetnim tálom primejo, précimbo, parádíjo nyemi naj szkázsejo, kincsane vrate (diadalkapu) gorposztávíjo, v béli gvont oblesene decline z korinami, devojke i zsvenszke z véncami i mózski v zsvétsenyi gvont obleseni, kak vnájvékssem racsúni naj pred nyega idejo, hízse zaszttavami osznájsíjo itd. itd. i na té sztroske je darítvi proszo. Na zócsi bodócsi lúdjé szo z ednim grlom vsze ceremonije vkraj povedali, z neprebráni recmi szo vóoznanili, kaj níkse précimbe nedo delati, ár je tó próti nyihovomi obcsítényi, gda do jugoslávli od etec odhájali szo z vecs vszst krícsali, teda nyim vópokázsemo parádíjo, stero do dúgo pómlíli oni. Persze z tэм je oblaszt stela szvét szlepiti, ka prekmurci kak radi májo jugoslávle i nakeliko szo zsv nyihovim ravnanyem zadovolni. Kak csújem bode szlúzsábena (hivatalos) parádia, stero bode: „zaprt bos“ vkúpszprávláo. Naj bode! Tá nam nede bolezen szprávlála na dúsi. Pohár je stríhoma napunjeni! Lúdsztvo sze po céloj Vendoníji zbudjáva! Zszna sze búdi! Z tэм vúpnyem zaprém liszt moj, ka níka netpí na zemli naveke! Osztanem verén estitel Domovine i nyim ponízen szluga.

Dolince.

Odgovoren reditel: MIKOLA SÁNDOR.

Reditelsztvo íno vódványe:

Budapest, VI., Nagy János-u. 7.

Céna naprdéplácánya za Vógrszki orszáj 40 koron na léto.

Naprdéplácánye túdi gorívezíme

Wellisch Béla knigovezár v-Szentgotthárdi.